

Μελέτη στη σχέση μεταξύ αυτοεκτίμησης, θετικών συναισθημάτων και κατάθλιψης κατά την κύηση και τη λοχεία

Μωραΐτου Μάρθα¹, Γαλανάκης Μιχάλης², Χατζηθεοδώρου Μανώλης³, Μάρκου Αναστασία⁴

¹Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Μαιευτικής, Αλεξάνδρειο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης

²PhD, MSc, Οργανωτικός Ψυχολόγος, Επιστημονικός Συνεργάτης Τμήμα Μαιευτικής, Αλεξάνδρειο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης

³Ηλεκτρολόγος Μηχ. και Μηχ. Η/Υ ΑΠΘ, Καθηγητής πληροφορικής Β/Θμιας Εκπ/σης

⁴Φοιτήτρια Μαιευτικής, Τμήμα Μαιευτικής, Αλεξάνδρειο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης

Αλληλογραφία: Η Μελέτη χρηματοδοτήθηκε από την Επιτροπή Ερευνών του Αλεξάνδρειου ΤΕΙ Θεσσαλονίκης

E-mail: marmor@midw.teithe.gr¹

E-mail: galanakismichael@hotmail.com²

E-mail: emmanouil_c@yahoo.com³

Περίληψη

Η επιλόχεια κατάθλιψη είναι μια ψυχολογική διαταραχή με μεγάλη συχνότητα εκδήλωσης. Η προγεννητική κατάθλιψη έχει αναγνωριστεί ως ένας από τους πρόδρομους παράγοντες της επιλόχειας κατάθλιψης. Τα θετικά και αρνητικά συναισθήματα καθώς και η αυτοεκτίμηση των γυναικών σχετίζονται με την εκδήλωση καταθλιπτικών συμπτωμάτων. Η έρευνα αυτή μελετά τη σχέση ανάμεσα στην προγεννητική και την επιλόχεια κατάθλιψη, τα θετικά και αρνητικά συναισθήματα καθώς και την αυτοεκτίμηση σε δείγμα 91 εγκύων-λεχοιδών. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπάρχει θετική σχέση ανάμεσα στην προγεννητική και επιλόχεια κατάθλιψη. Το ποσοστό εκδήλωσης καταθλιπτικών συμπτωμάτων κατά την 35η εβδομάδα της κύησης ανέρχεται στο 46,7% και κατά την 1η εβδομάδα της λοχείας στο 50%.

Λέξεις κλειδιά: μητρότητα, κατάθλιψη, εγκυμοσύνη, λοχεία, θετικά συναισθήματα, αυτοεκτίμηση

Εισαγωγή

Η περίοδος της εγκυμοσύνης και της λοχείας, το πέραςμα στη μητρότητα, είναι σημαντική περίοδος στη ζωή της γυναίκας. Συχνά η καταθλιπτική συμπτωματολογία ταλαιπωρεί τις γυναίκες και κατά την περίοδο της μετάβασής τους στη μητρότητα, συχνά η εγκυμοσύνη και ο τοκετός θεωρούνται από μόνα τους επαρκώς αγχογόνα γεγονότα, που μπορούν να οδηγήσουν σε κατάθλιψη (Areias et al., 1996). Η Επιλόχεια Κατάθλιψη είναι ένας όρος που χρησιμοποιεί-

ται για να περιγράψει μια ετερογενή ομάδα καταθλιπτικών διαταραχών στην περίοδο της λοχείας (Evins et al., 2000). Σύμφωνα με το Διαγνωστικό και Στατιστικό Εγχειρίδιο των Ψυχικών Διαταραχών της Αμερικάνικης Ψυχιατρικής Εταιρείας (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, DSM-IV, American Psychiatric Association, 1994) η Επιλόχεια Κατάθλιψη είναι ένα μείζον καταθλιπτικό επεισόδιο το οποίο εκδηλώ-

νεται εντός τεσσάρων εβδομάδων από τον τοκετό. Η παρουσία καταθλιπτικής συμπτωματολογίας μετά τον τοκετό είναι σημαντική εξαιτίας του κοινωνικού ρόλου που απαιτείται από τις γυναίκες κατά τη διάρκεια της λοχείας (O' Hara et al., 2000). Σημαντικό πρόβλημα αποτελεί το γεγονός ότι υποδιαγνώσκεται, αφού η ασθενής συχνά δεν αναζητά ψυχολογική βοήθεια. Για αυτό, είναι εξαιρετικής προληπτικής σημασίας η αναγνώριση της Επιλόχειας Κατάθλιψης από τους επαγγελματίες υγείας που έρχονται σε επαφή με τη γυναίκα την περίοδο αυτή (όπως οι μαιές, οι γυναικολόγοι, οι παιδίατροι κ.ά.) και η έγκυρη και αποτελεσματική θεραπεία της διαταραχής (Μωραΐτου, 2004; Σταμούλη, 2000). Η μελέτη της Επιλόχειας Κατάθλιψης ξεκίνησε με την μελέτη του Pitt (1968) σε νοσοκομείο του Λονδίνου. Ο Pitt διαπίστωσε ότι το 10% των μητέρων που είχαν γεννήσει στη μαιευτική κλινική εμφάνιζαν κατάθλιψη τις πρώτες 6 εβδομάδες μετά τον τοκετό, χωρίς προηγούμενα συμπτώματα κατά την παρακολούθησή τους κατά τη διάρκεια της κύησης. Στα αποτελέσματα των ερευνών η συχνότητα της επιλόχειας κατάθλιψης κυμαίνεται σε ποσοστό από 10%

μέχρι 53% των λεχωίδων (Areias et al., 1996; Drago - Carabotta et al., 1997; Dimitrovsky et al., 1998; Μπεργιαννάκη, 2000). Ο κίνδυνος εκδήλωσης της διαταραχής στις πρωτότοκες είναι περίπου διπλάσιος από τις πολυτόκες (Harris et al., 1996). Η μελέτη της επιλόχειας κατάθλιψης στην Ελλάδα ξεκίνησε από τη Δραγώνα (1989). Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται οι μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί σε δείγματα Ελληνίδων λεχωίδων, η χρονική απόσταση από τον τοκετό και τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για την εκτίμηση της διαταραχής. Σε αντίθεση με τη σημαντική έρευνα που έχει γίνει για την κατάθλιψη μετά τον τοκετό, λιγότερη προσοχή έχει δοθεί στην κατάθλιψη που εμφανίζεται πριν από τον τοκετό, την προγεννητική κατάθλιψη. Πολλές φορές τα καταθλιπτικά συμπτώματα που εκδηλώνονται κατά τη διάρκεια της κύησης συγχέονται με τα συμπτώματα της εγκυμοσύνης, δεν αξιολογούνται από τις μαιές και τους γυναικολόγους (Μωραΐτου και Σταλίκας, 2004α) και επιφέρουν σοβαρές συνέπειες στην έγκυο (Llewellyn et al., 1997; Kurki et al., 2000), το έμβρυο (Evans et al., 2001), το νεογνό (Pollock and Percy, 1999;

Πίνακας 1: Μελέτες για την επιλόχεια κατάθλιψη σε Ελληνίδες

	1η εβδομάδα	2ο μήνα	3ο μήνα	6ο μήνα
Dragonas, Pertogiannis, and Adam (1997)	17,23% Ιτόκες 22,9% πολυτόκες			
	EPDS			
Κρητικού, Μωρογιάννη και Λώλη (1996)	50%			
Μωραΐτου (2001)	38,69% BDI (47,42% Ιτόκες)			
Μωραΐτου και Σταλίκας (2004)	44% Ιτόκες BDI	36% Ιτόκες		29.9% Ιτόκες
Ράμμου, Παπαληγούρα και Κιοσέογλου (2004)	32.4% EPDS			
Μωραΐτου και Γαλανάκης (2006)	22,41% BDI 37,93% EPDS			
Gonidakis, Rabavilas, Varsou, Kreatsas and Christodoulou (2008).				19.8% EPDS
Μωραΐτου, Χατζηθεοδώρου, Μάγκου και Γαλανάκης (2009)	50% BDI Ιτόκες			
Vivilaki, Dafermos, Kogevinas, Bitsios and Lionis (2009)			50% EPDS	

Πίνακας 2. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις ως προς τη διάθεση, την κατάθλιψη και την αυτοεκτίμηση πριν και μετά τον τοκετό.

	Μέσος όρος	Τυπική απόκλιση	Δείγμα
Αρνητική διάθεση πριν τον τοκετό	63,722	20,385	79
Θετική διάθεση πριν τον τοκετό	81,013	16,637	76
Αρνητική διάθεση μετά τον τοκετό	64,137	21,328	73
Θετική διάθεση μετά τον τοκετό	85,947	18,807	76
Αυτοεκτίμηση πριν τον τοκετό	5,364	1,085	88
Αυτοεκτίμηση μετά τον τοκετό	5,409	0,990	88
Κατάθλιψη πριν τον τοκετό	10,352	8,263	91
Κατάθλιψη μετά τον τοκετό	11,236	8,464	89

Thomson, 2001) και την οικογένεια. Οι περιορισμένες μελέτες αναφέρουν ποσοστό προγεννητικής κατάθλιψης από 4% ως 49% (Areias et al., 1996; Cox et al., 1996; Well et al., 1997; Gotlip, 1998), η μεγάλη αυτή απόκλιση δυσκολεύει και δημιουργεί σύγχυση στους λειτουργούς υγείας που δεν μπορούν να εκτιμήσουν τη σοβαρότητα και αξιοπιστία των ερευνών με αποτέλεσμα να μη τις λαμβάνουν πολύ σοβαρά υπ' όψιν τους. Οι Γκίοκα, Κανδύλης, Καμπούρης, και Ασπραδάκης (2001) αναφέρουν ότι το 11,5% των εγκύων εμφάνισαν υποσημειωμένα έως ήπια καταθλιπτικά συμπτώματα και ότι το 3% εμφάνισαν μέτρια νευρωτική κατάθλιψη. Στη μελέτη των Μωραΐτου και Σταλίκια (2004) το ποσοστό των εγκύων που παρουσίαζαν καταθλιπτική συμπτωματολογία ανέρχεται στο 47% κατά το 3ο τρίμηνο της κύησης. Η σχέση μεταξύ προγεννητικής και επιλόχειας κατάθλιψης ερευνήθηκε στη μελέτη των Μωραΐτου και Σταλίκια (2006) όπου παρατηρείται ότι η προγεννητική κατάθλιψη παρουσιάζει στατιστικά σημαντική συνάφεια, η οποία εξηγεί το 47,05% της διακύμανσης της επιλόχειας κατάθλιψης την πρώτη εβδομάδα μετά τον τοκετό, 96,04% της διακύμανσης της κατάθλιψης 2 μήνες μετά τον τοκετό και 22,46% της διακύμανσης 6 μήνες μετά τον τοκετό.

Η σχέση μεταξύ επιλόχειας κατάθλιψης και αυτοεκτίμησης φαίνεται να είναι ισχυρή. Στην έρευνα της Dimitrovsky και συν. (1988) οι πρωτοτόκες με χαμη-

λή αυτοεκτίμηση παρουσίασαν μέτρια κατάθλιψη 38% και σοβαρή κατάθλιψη 8% και οι πρωτοτόκες με υψηλή αυτοεκτίμηση παρουσίασαν μέτρια κατάθλιψη 16% και καμία δεν παρουσίασε σοβαρή κατάθλιψη, 6 ως 8 εβδομάδες μετά τον τοκετό.

Σύμφωνα με τη Fredrickson, το συναίσθημα είναι μια πολυσύνθετη αντιδραστική τάση προς κάποιο ερέθισμα, ο χρόνος κατά τον οποίο φτάνει στο απόγειο του διαρκεί μόλις μερικά δευτερόλεπτα (Fredrickson, 1998, 2001). Οι άνθρωποι βιώνουν συνεχώς τόσο θετικά συναισθήματα και διαθέσεις όσο και αρνητικά, που είναι εξίσου χρήσιμα και απαραίτητα στη ζωή και στην ανάπτυξη του ατόμου. Ενώ τα αρνητικά συναισθήματα “φυλακίζουν” τον άνθρωπο σε συγκεκριμένες συμπεριφορές και δράσεις (narrowing), τα θετικά συναισθήματα τον “απελευθερώνουν” και του ανοίγουν έναν ευρύ ορίζοντα πιθανών δράσεων και συμπεριφορών (broadening) ενώ παράλληλα τον ωθούν σε απόρριψη των δοκιμασμένων από τον χρόνο ή αυτοματοποιημένων (καθημερινών) συμπεριφορικών σεναρίων και σε επιδίωξη καινοτόμων, δημιουργικών και συχνά αυτοσχέδιων μονοπατιών σκέψης και δράσης (Fredrickson and Branigan, 2000). Σύμφωνα με τη θεωρία των θετικών συναισθημάτων, τα θετικά συναισθήματα μπορούν να βελτιώσουν την υγεία, την υποκειμενική ευημερία και την ανθεκτικότητα στο stress (Fredrickson, 2000).

Γυναίκες που βιώνουν θετικά συναισθήματα κατά

Πίνακας 3. Εκατοστιαία αναλογία κατάθλιψης κατά την κύηση και τη λοχεία

	Χωρίς συμπτώματα	Ήπια κατάθλιψη	Μέτρια κατάθλιψη	Σοβαρή κατάθλιψη
Έγκυος	58,3%	24,1%	15,4%	2,2%
Λεχωίδα	55%	26,2%	13,3%	5,5%

Πίνακας 4. Ανάλυση συνάφειας μεταξύ της ηλικίας και της αυτοεκτίμησης

		Αυτοεκτίμηση πριν τον τοκετό	Αυτοεκτίμηση μετά τον τοκετό	Ηλικία
Αυτοεκτίμηση πριν τον τοκετό	Pearson Correlation	1	0,422**	-0,110
	Sig. (2-tailed)		0,000	0,306
	N	88	86	88
Αυτοεκτίμηση μετά τον τοκετό	Pearson Correlation	0,422**	1	0,017
	Sig. (2-tailed)	0,000		0,874
	N	86	88	88
Ηλικία	Pearson Correlation	-0,110	0,017	1
	Sig. (2-tailed)	0,306	0,874	
	N	88	88	91

** Στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 0.01

την περίοδο της μετάβασης στη μητρότητα έχουν πολλαπλά οφέλη. Τα θετικά συναισθήματα που βιώνονται κατά τη μετάβαση στη μητρότητα προσφέρουν συναισθηματικούς πόρους στη γυναίκα προκειμένου να αντιμετωπίσει πιθανές δυσκολίες και διαταραχές της λοχείας, όπως η μελαγχολία της λοχείας ή η επιλόχεια κατάθλιψη (Μωραΐτου και Λυκερίδου, 2007). Για παράδειγμα, οι γυναίκες

που ήταν ευχαριστημένες από τις εμπειρίες της κύησης και του τοκετού είχαν την τάση να είναι λιγότερο καταθλιπτικές στη λοχεία όσο και στο μετέπειτα διάστημα (Παππά και Σολδάτου, 1999).

Στόχοι της παρούσας έρευνας ήταν η μελέτη:

1. της συχνότητας εκδήλωσης της κατάθλιψης στο

Πίνακας 5. Ανάλυση συνάφειας μεταξύ διάθεσης και αυτοεκτίμησης πριν και μετά τον τοκετό

		Αρνητική διάθεση πριν τον τοκετό	Θετική διάθεση μετά τον τοκετό	Αρνητική διάθεση μετά τον τοκετό	Αυτοεκτίμηση πριν τον τοκετό	Αυτοεκτίμηση μετά τον τοκετό
Θετική διάθεση πριν τον τοκετό	Pearson Correlation	-0,747**	0,500**	-0,415**	-0,080**	-0,165**
	Sig. (2-tailed)	0,000	0,000	0,001	0,497	0,161
	N	74	69	66	74	74
Αρνητική διάθεση πριν τον τοκετό	Pearson Correlation	1	-0,410**	0,598**	0,154**	0,203**
	Sig. (2-tailed)		0,000	0,000	0,180	0,077
	N	79	71	68	77	77
Θετική διάθεση μετά τον τοκετό	Pearson Correlation	-0,410**	1	-0,616**	0,011**	-0,062**
	Sig. (2-tailed)	0,000		0,000	0,923	0,600
	N	71	76	69	74	74
Αρνητική διάθεση μετά τον τοκετό	Pearson Correlation	0,598**	-0,616**	1	0,145**	0,302**
	Sig. (2-tailed)	0,000	0,000		0,227	0,010
	N	68	69	73	71	71
Αυτοεκτίμηση πριν τον τοκετό	Pearson Correlation	0,154**	0,011**	0,145**	1	0,422**
	Sig. (2-tailed)	0,180	0,923	0,227		0,000
	N	77	74	71	88	86
Αυτοεκτίμηση μετά τον τοκετό	Pearson Correlation	0,203**	-0,062**	0,302**	0,422**	1
	Sig. (2-tailed)	0,077	0,600	0,010	0,000	
	N	77	74	71	86	88

Στατιστικά σημαντικό σε επίπεδο 0.01

Πίνακας 6. Ανάλυση συνάφειας μεταξύ διάθεσης και κατάθλιψης πριν και μετά τον τοκετό

		Θετική διάθεση πριν τον τοκετό	Αρνητική διάθεση πριν τον τοκετό	Θετική διάθεση μετά τον τοκετό	Αρνητική διάθεση μετά τον τοκετό	Κατάθλιψη πριν τον τοκετό	Κατάθλιψη μετά τον τοκετό
Θετική διάθεση πριν τον τοκετό	Pearson Correlation	1	-0,747**	0,500**	-0,415**	-0,798**	-0,395**
	Sig. (2-tailed)		0,000	0,000	0,001	0,000	0,000
	N	76	74	69	66	76	74
Αρνητική διάθεση πριν τον τοκετό	Pearson Correlation	-0,747**	1	-0,410**	0,598**	0,720**	0,479**
	Sig. (2-tailed)	0,000		0,000	0,000	0,000	0,000
	N	74	79	71	68	79	77
Θετική διάθεση μετά τον τοκετό	Pearson Correlation	0,500**	-0,410**	1	-0,616**	-0,413**	-0,722**
	Sig. (2-tailed)	0,000	0,000		0,000	0,000	0,000
	N	69	71	76	69	76	74
Αρνητική διάθεση μετά τον τοκετό	Pearson Correlation	-0,415**	0,598**	-0,616**	1	0,526**	0,808**
	Sig. (2-tailed)	0,001	0,000	0,000		0,000	0,000
	N	66	68	69	73	73	71
Κατάθλιψη πριν τον τοκετό	Pearson Correlation	-0,798**	0,720**	-0,413**	0,526**	1	0,504**
	Sig. (2-tailed)	0,000	0,000	0,000	0,000		0,000
	N	76	79	76	73	91	89
Κατάθλιψη μετά τον τοκετό	Pearson Correlation	-0,395**	0,479**	-0,722**	0,808**	0,504**	1
	Sig. (2-tailed)	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	
	N	74	77	74	71	89	89

** Στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 0.01

μέσον του 3ου τριμήνου της κύησης και την εβδομάδα μετά τον τοκετό.

2. της συσχέτισης μεταξύ της προγεννητικής με την κατάθλιψη που εκδηλώνεται την εβδομάδα μετά τον τοκετό.

3. της συσχέτισης της καταθλιπτικής συμπτωματολογίας με μαιευτικούς και κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες.

4. τη σχέση της αυτοεκτίμησης με την κατάθλιψη κατά την κύηση και τη λοχεία, καθώς και

5. των θετικών συναισθημάτων που αναπτύσσονται κατά τον τοκετό και η σχέση τους με την καταθλιπτική συμπτωματολογία κατά τη λοχεία.

Μέθοδος

Δείγμα

Για τη συλλογή των ερευνητικών δεδομένων συγκροτήθηκε δείγμα 91 λεχωίδων από όλη την Ελλάδα. Η μέση ηλικία των λεχωίδων ήταν $M = 29,22$ έτη και η τυπική απόκλιση $SD = 4,98$. Εξ αυτών το 3,3% ήταν απόφοιτες δημοτικού σχολείου, το 49,5% είχαν ολοκληρώσει το Λύκειο, 39,6% είχαν ανώτατη εκπαίδευση και 7,7% διέθεταν μεταπτυ-

χιακό τίτλο σπουδών. Όσον αφορά το επάγγελμα 20,5% δήλωσαν οικιακά, 4,5% ήταν άνεργες, 11,4% εργάζονταν ως ελεύθερες επαγγελματίες, 4,5% ήταν φοιτήτριες, 19,3% εργάζονταν στον δημόσιο τομέα και 39,8% εργάζονταν στον ιδιωτικό τομέα. Όσον αφορά το εισόδημα η πλειοψηφία του δείγματος (58,9%) δήλωσε ότι είχε εισόδημα άνω των 1350 ευρώ μηνιαίως. Για το 67% του δείγματος η συγκεκριμένη εγκυμοσύνη ήταν η πρώτη τους, για το 25,3% ήταν η δεύτερη, για το 6,6% ήταν η τρίτη και για το 1,1% ήταν η πέμπτη. Το 56,2% των λεχωίδων δήλωσαν ότι η κύηση ήταν προγραμματισμένη ενώ για το υπόλοιπο 43,8% ήταν τυχαία. Όσον αφορά τα ψυχολογικά προβλήματα κατά την κύηση, 14,3% δήλωσε ότι εμφάνισε κάποιου είδους πρόβλημα όπως στενοχώρια, θλίψη, δυσφορία ή συναισθηματική σύγχυση. Ποσοστό 85,4% των λεχωίδων δήλωσαν ότι έλαβαν ικανοποιητική υποστήριξη από τον σύζυγο τους κατά τη διάρκεια της κύησης και 94,3% ότι έλαβαν ικανοποιητική στήριξη από το ευρύτερο συγγενικό και φιλικό περιβάλλον τους. Το 70,3% γέννησε με φυσιολογικό τοκετό και το υπόλοιπο 29,7% με καισαρική τομή. Ποσοστό 9,9% αναφέρει ψυχολογικά προβλήματα μετά τον τοκετό. Τέλος όσον αφορά το φύλο του νεο-

Πίνακας 7. Συσχέτιση θετικών συναισθημάτων προγεννητικά με την προγεννητική και επιλόχεια κατάθλιψη

Correlations

			Κατάθλιψη Προγεννητική	Κατάθλιψη μεταγεννητική	Σε εγρήγορση	Τολμηρή	Δραστήρια	Χαρούμενη
Spearman's rho	Κατάθλιψη Προγεννητική	Correlation Coefficient	1,000	,528**	-,019	-,238*	-,122	-,454**
		Sig. (2-tailed)	.	,000	,857	,024	,254	,000
		N	91	89	90	90	90	90
	Κατάθλιψη μεταγεννητική	Correlation Coefficient	,528**	1,000	-,215*	-,449**	-,470**	-,523**
		Sig. (2-tailed)	,000	.	,045	,000	,000	,000
		N	89	89	88	88	88	88
	Σε εγρήγορση	Correlation Coefficient	-,019	-,215*	1,000	,104	,428**	,214*
		Sig. (2-tailed)	,857	,045	.	,332	,000	,043
		N	90	88	90	89	90	90
	Τολμηρή	Correlation Coefficient	-,238*	-,449**	,104	1,000	,328**	,229*
		Sig. (2-tailed)	,024	,000	,332	.	,002	,031
		N	90	88	89	90	89	89
	Δραστήρια	Correlation Coefficient	-,122	-,470**	,428**	,328**	1,000	,320**
		Sig. (2-tailed)	,254	,000	,000	,002	.	,002
		N	90	88	90	89	90	90
	Χαρούμενη	Correlation Coefficient	-,454**	-,523**	,214*	,229*	,320**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,000	,000	,043	,031	,002	.
		N	90	88	90	89	90	90

Correlations

			Κατάθλιψη Προγεννητική	Κατάθλιψη μεταγεννητική	Συνεπάρμηνή	Γεμάτη Ζωνάνα	Άνετη	Ενθουσιώδης	Αποφασισμένη	Με ενδιαφέρον
Spearman's rho	Κατάθλιψη Προγεννητική	Correlation Coefficient	1,000	,528**	-,022	-,316**	-,487**	-,299**	-,302**	-,332**
		Sig. (2-tailed)	.	,000	,837	,003	,000	,004	,004	,001
		N	91	89	87	89	90	89	88	90
	Κατάθλιψη μεταγεννητική	Correlation Coefficient	,528**	1,000	-,023	-,689**	-,590**	-,498**	-,281**	-,316**
		Sig. (2-tailed)	,000	.	,834	,000	,000	,000	,009	,003
		N	89	89	85	87	88	87	86	88
	Συνεπάρμηνή	Correlation Coefficient	-,022	-,023	1,000	,271*	,015	,215*	,392**	,383**
		Sig. (2-tailed)	,837	,834	.	,012	,890	,046	,000	,000
		N	87	85	87	86	87	87	86	87
	Γεμάτη Ζωνάνα	Correlation Coefficient	-,316**	-,689**	,271*	1,000	,464**	,594**	,399**	,429**
		Sig. (2-tailed)	,003	,000	,012	.	,000	,000	,000	,000
		N	89	87	86	89	89	88	87	89
	Άνετη	Correlation Coefficient	-,487**	-,590**	,015	,464**	1,000	,370**	,300**	,352**
		Sig. (2-tailed)	,000	,000	,890	,000	.	,000	,005	,001
		N	90	88	87	89	90	89	88	90
	Ενθουσιώδης	Correlation Coefficient	-,299**	-,498**	,215*	,594**	,370**	1,000	,393**	,506**
		Sig. (2-tailed)	,004	,000	,046	,000	,000	.	,000	,000
		N	89	87	87	88	89	89	87	89
	Αποφασισμένη	Correlation Coefficient	-,302**	-,281**	,392**	,399**	,300**	,393**	1,000	,398**
		Sig. (2-tailed)	,004	,009	,000	,000	,005	,000	.	,000
		N	88	86	86	87	88	87	88	88
	Με ενδιαφέρον	Correlation Coefficient	-,332**	-,316**	,383**	,429**	,352**	,506**	,398**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,001	,003	,000	,000	,001	,000	,000	.
		N	90	88	87	89	90	89	88	90

Correlations

			Κατάθλιψη Προγεννητική	Κατάθλιψη μεταγεννητική	Με αυτοπεποίθηση	Ενεργητική	Συγκεντρωμένη
Spearman's rho	Κατάθλιψη Προγεννητική	Correlation Coefficient	1,000	,528**	-,649**	-,270*	-,469**
		Sig. (2-tailed)	.	,000	,000	,010	,000
		N	91	89	87	90	90
	Κατάθλιψη μεταγεννητική	Correlation Coefficient	,528**	1,000	-,594**	-,637**	-,506**
		Sig. (2-tailed)	,000	.	,000	,000	,000
		N	89	89	85	88	88
	Με αυτοπεποίθηση	Correlation Coefficient	-,649**	-,594**	1,000	,546**	,618**
		Sig. (2-tailed)	,000	,000	.	,000	,000
		N	87	85	87	87	87
	Ενεργητική	Correlation Coefficient	-,270*	-,637**	,546**	1,000	,464**
		Sig. (2-tailed)	,010	,000	,000	.	,000
		N	90	88	87	90	90
	Συγκεντρωμένη	Correlation Coefficient	-,469**	-,506**	,618**	,464**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	.
		N	90	88	87	90	90

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Πίνακας 8. Συσχέτιση αρνητικών συναισθημάτων προγεννητικά με την προγεννητική και επιλόχεια κατάθλιψη

			Correlations							
			Κατάθλιψη Προγεννητική	Κατάθλιψη μεταγεννητική	Νευρική	Μοναξιά	Νυσταλέα	Εχθρική	Ταραγμένη	Ντροπιασμένη
Spearman's rho	Κατάθλιψη Προγεννητική	Correlation Coefficient	1,000	,528**	,433**	,527**	,280**	,431**	,503**	,367**
		Sig. (2-tailed)	.	,000	,000	,000	,007	,000	,000	,000
		N	91	89	91	87	91	91	90	91
	Κατάθλιψη μεταγεννητική	Correlation Coefficient	,528**	1,000	,419**	,467**	,158	,223*	,350**	,303**
		Sig. (2-tailed)	,000	.	,000	,000	,139	,036	,001	,004
		N	89	89	89	85	89	88	88	
Νευρική		Correlation Coefficient	,433**	,419**	1,000	,417**	,128	,484**	,511**	,139
		Sig. (2-tailed)	,000	,000	.	,000	,228	,000	,000	,189
		N	91	89	91	87	91	90	91	
Μοναξιά		Correlation Coefficient	,527**	,467**	,417**	1,000	,364**	,478**	,248*	,412**
		Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	.	,001	,000	,021	,000
		N	87	85	87	87	87	87	86	
Νυσταλέα		Correlation Coefficient	,280**	,158	,128	,364**	1,000	,232*	,115	,244*
		Sig. (2-tailed)	,007	,139	,228	,001	.	,027	,281	,020
		N	91	89	91	87	91	91	90	
Εχθρική		Correlation Coefficient	,431**	,223*	,484**	,478**	,232*	1,000	,395**	,228*
		Sig. (2-tailed)	,000	,036	,000	,000	,027	.	,000	,030
		N	91	89	91	87	91	91	90	
Ταραγμένη		Correlation Coefficient	,503**	,350**	,511**	,248*	,115	,395**	1,000	,302**
		Sig. (2-tailed)	,000	,001	,000	,021	,281	,000	.	,004
		N	90	88	90	86	90	90	90	
Ντροπιασμένη		Correlation Coefficient	,367**	,303**	,139	,412**	,244*	,228*	,302**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,000	,004	,189	,000	,020	,030	,004	.
		N	91	89	91	87	91	91	90	

			Correlations							
			Κατάθλιψη Προγεννητική	Κατάθλιψη μεταγεννητική	Ντροπαλή	Βραδυκίνητη	Καταφρονητική	Ευερέθιστη	Αηδισμένη με τον εαυτό σας	Λυπημένη
Spearman's rho	Κατάθλιψη Προγεννητική	Correlation Coefficient	1,000	,528**	,373**	,266*	,232*	,567**	,408**	,531**
		Sig. (2-tailed)	.	,000	,000	,012	,031	,000	,000	,000
		N	91	89	91	89	86	90	91	91
	Κατάθλιψη μεταγεννητική	Correlation Coefficient	,528**	1,000	,257*	,225*	,180	,577**	,397**	,459**
		Sig. (2-tailed)	,000	.	,015	,037	,101	,000	,000	,000
		N	89	89	89	87	84	88	89	
Ντροπαλή		Correlation Coefficient	,373**	,257*	1,000	,007	,130	,224*	,100	,355**
		Sig. (2-tailed)	,000	,015	.	,948	,233	,034	,344	,001
		N	91	89	91	89	86	90	91	
Βραδυκίνητη		Correlation Coefficient	,266*	,225*	,007	1,000	,290**	,249*	,207	,299**
		Sig. (2-tailed)	,012	,037	,948	.	,007	,019	,051	,004
		N	89	87	89	89	85	88	89	
Καταφρονητική		Correlation Coefficient	,232*	,180	,130	,290**	1,000	,338**	,197	,240*
		Sig. (2-tailed)	,031	,101	,233	,007	.	,002	,069	,026
		N	86	84	86	85	86	85	86	
Ευερέθιστη		Correlation Coefficient	,567**	,577**	,224*	,249*	,338**	1,000	,475**	,616**
		Sig. (2-tailed)	,000	,000	,034	,019	,002	.	,000	,000
		N	90	88	90	88	85	90	90	
Αηδισμένη με τον εαυτό σας		Correlation Coefficient	,408**	,397**	,100	,207	,197	,475**	1,000	,314**
		Sig. (2-tailed)	,000	,000	,344	,051	,069	,000	.	,002
		N	91	89	91	89	86	90	91	
Λυπημένη		Correlation Coefficient	,531**	,459**	,355**	,299**	,240*	,616**	,314**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,000	,000	,001	,004	,026	,000	,002	.
		N	91	89	91	89	86	90	91	

			Correlations								
			Κατάθλιψη Προγεννητική	Κατάθλιψη μεταγεννητική	Φοβισμένη	Κλονισμένη	Μόνη	Θυμωμένη	Μελαγχολική	Συνεσταλαμένη	Ένοχη
Spearman's rho	Κατάθλιψη Προγεννητική	Correlation Coefficient	1,000	,528**	,475**	,500**	,537**	,394**	,647**	,023	,402**
		Sig. (2-tailed)	.	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,828
		N	91	89	91	90	91	91	91	91	91
	Κατάθλιψη μεταγεννητική	Correlation Coefficient	,528**	1,000	,351**	,371**	,394**	,330**	,559**	,048	,413**
		Sig. (2-tailed)	,000	.	,001	,000	,000	,002	,000	,657	,000
		N	89	89	89	88	89	89	89	89	
Φοβισμένη		Correlation Coefficient	,475**	,351**	1,000	,366**	,256*	,337**	,449**	-,018	,264*
		Sig. (2-tailed)	,000	,001	.	,000	,014	,001	,000	,863	,012
		N	91	89	91	90	91	91	91	91	
Κλονισμένη		Correlation Coefficient	,500**	,371**	,366**	1,000	,390**	,556**	,531**	,296**	,454**
		Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	.	,000	,000	,000	,005	,000
		N	90	88	90	90	90	90	90	90	
Μόνη		Correlation Coefficient	,537**	,394**	,256*	,390**	1,000	,499**	,586**	,205	,460**
		Sig. (2-tailed)	,000	,000	,014	,000	.	,000	,000	,052	,000
		N	91	89	91	90	91	91	91	91	
Θυμωμένη		Correlation Coefficient	,394**	,330**	,337**	,556**	,499**	1,000	,544**	,176	,510**
		Sig. (2-tailed)	,000	,002	,001	,000	,000	.	,000	,094	,000
		N	91	89	91	90	91	91	91	91	
Μελαγχολική		Correlation Coefficient	,647**	,559**	,449**	,531**	,586**	,544**	1,000	,080	,347**
		Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	.	,449	,001
		N	91	89	91	90	91	91	91	91	
Συνεσταλαμένη		Correlation Coefficient	,023	,048	-,018	,296**	,205	,176	,080	1,000	,268*
		Sig. (2-tailed)	,828	,657	,863	,005	,052	,094	,449	.	,010
		N	91	89	91	90	91	91	91	91	
Ένοχη		Correlation Coefficient	,402**	,413**	,264*	,454**	,460**	,510**	,347**	,268*	1,000
		Sig. (2-tailed)	,000	,000	,012	,000	,000	,000	,001	,010	.
		N	91	89	91	90	91	91	91	91	

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Πίνακας 9. Ανάλυση συνάφειας μεταξύ αυτοεκτίμησης και κατάθλιψης.

		Αυτοεκτίμηση πριν τον τοκετό	Αυτοεκτίμηση μετά τον τοκετό	BDI πριν τον τοκετό	BDI μετά τον τοκετό
Αυτοεκτίμηση πριν τον τοκετό	Pearson	1	,422(**)	,249(*)	,120
	Correlation				
	Sig. (2-tailed)		,000	,019	,273
	N	88	86	88	86
Αυτοεκτίμηση μετά τον τοκετό	Pearson	,422(**)	1	,292(**)	,145
	Correlation				
	Sig. (2-tailed)	,000		,006	,180
	N	86	88	88	87
BDI πριν τον τοκετό	Pearson	,249(*)	,292(**)	1	,487(**)
	Correlation				
	Sig. (2-tailed)	,019	,006		,000
	N	88	88	91	89
BDI μετά τον τοκετό	Pearson	,120	,145	,487(**)	1
	Correlation				
	Sig. (2-tailed)	,273	,180	,000	
	N	86	87	89	89

** Στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 0.01
* Στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 0.05

γνού 63,7% ήταν αγόρια και 36,3% κορίτσια.

Μέσα συλλογής δεδομένων

1. Για την καταγραφή των δημογραφικών στοιχείων και των στοιχείων ατομικού και μαιευτικού ιστορικού, δημιουργήθηκε ένα ερωτηματολόγιο ειδικά για την έρευνα αυτή.
2. Για τη μελέτη της κατάθλιψης θα χρησιμοποιηθεί το ερωτηματολόγιο της αυτοεκτιμώμενης κατάθλιψης του Beck-Beck Depression Inventory (BDI).

Το BDI περιλαμβάνει 21 δηλώσεις - ερωτήματα που αναφέρουν: Διάθεση, Απαισιοδοξία, Αίσθηση Αποτυχίας, Αίσθηση του Ανικανοποίητου, Ενοχή, Τιμωρία, Αυτοαπέχθεια, Αυτοκατηγορία, Αυτοκτονικές Ιδέες, Κλάμα, Ερεθιστικότητα, Κοινωνική Αποχώρηση, Αναποφασιστικότητα, Αλλαγή της Εικόνας του Σώματος, Δυσκολίες Εργασίας, Αϋπνία, Κόπωση, Απώλεια Όρεξης, Απώλεια Βάρους, Σωματικά Ενοχλήματα, Απώλεια της Λίμπιντο. Η αξιοπιστία του BDI σε ψυχιατρικούς ασθενείς κυμάνθηκε μεταξύ 0,48 και 0,86, και σε μη ψυχιατρικούς

Πίνακας 10. Ανάλυση συνάφειας μεταξύ επιπέδων κατάθλιψης προγεννητικά και μεταγεννητικά

		BDI.BEF	BDI.AFT
BDI.BEF	Pearson Correlation	1	,487(**)
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	91	89
BDI.AFT	Pearson Correlation	,487(**)	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	89	89

** Στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 0.01

Πίνακας 11. Μέσοι όροι, τυπικές αποκλίσεις και διαφορές μέσων όρων του δείγματος ανά θετικό συναίσθημα

	Προγεννητικά		Μεταγεννητικά		Διαφορά Μέσων Όρων	
	N	Μέσος Όρος	Τυπική Απόκλιση	Μέσος Όρος		Τυπική Απόκλιση
Ευδιάθετη	91	3,47	1,14	3,54	1,15	-0,07
Αηδιασμένη	90	1,26	0,68	1,37	0,86	-0,11
Ικανή να αφιερώσετε την προσοχή σας σε πρόσωπα και πράγματα	91	3,32	1,18	3,20	1,00	0,12
Ντροπαλή	91	1,67	0,98	1,45	0,77	0,22
Βραδυκίνητη	89	2,73	1,27	2,33	1,13	0,40
Παράτολμη	91	2,15	1,19	1,94	1,08	0,21
Έκπληκτη	89	2,24	1,14	2,89	1,34	-0,65
Δυνατή	91	3,62	1,07	3,81	1,23	-0,19
Καταφρονητική	86	1,36	0,78	1,35	0,82	0,01
Χαλαρή	91	2,96	1,13	2,78	1,16	0,18
Ευερέθιστη	90	2,80	1,31	2,94	1,22	-0,14
Κατευχαριστημένη	89	3,37	1,18	3,76	1,22	-0,39
Με έμπνευση	88	2,89	1,18	3,24	1,48	-0,36
Αφοβη	91	2,74	1,09	2,53	1,12	0,20
Αηδιασμένη με τον εαυτό σας	91	1,34	0,87	1,44	0,96	-0,10
Λυπημένη	91	1,60	0,92	1,70	1,12	-0,10
Ήρεμη	91	3,15	1,02	3,28	1,13	-0,13
Φοβισμένη	91	2,43	1,14	2,20	1,16	0,23
Κουρασμένη	91	3,16	1,09	3,56	1,13	-0,40
Έκθαμβη	86	2,28	1,06	2,89	1,22	-0,61
Κλονισμένη	90	1,60	0,96	1,76	1,07	-0,16
Ευτυχισμένη	87	4,07	0,96	4,21	1,05	-0,14
Άτολμη	91	2,08	1,16	1,99	0,93	0,09
Μόνη	91	1,66	1,10	1,68	1,18	-0,02
Σε εγρήγορση	90	2,97	1,12	3,34	1,12	-0,38
Αναστατωμένη	89	2,36	1,40	2,39	1,25	-0,03
Θυμωμένη	91	1,54	0,98	1,44	0,91	0,10
Τολμηρή	90	2,79	1,15	2,81	1,14	-0,02
Μελαγχολική	91	1,92	1,17	1,93	1,22	-0,01
Συνεσταλμένη	91	2,22	1,15	1,97	1,14	0,25
Δραστήρια	91	3,27	1,11	3,07	1,09	0,21
Ένοχη	91	1,31	0,78	1,21	0,61	0,10
Χαρούμενη	91	3,93	0,98	4,13	1,06	-0,20
Νευρική	91	2,64	1,23	2,43	1,20	0,20
Μοναξιά	87	1,72	1,12	1,71	1,17	0,02
Νυσταλέα	91	2,47	1,20	2,73	1,13	-0,25
Συνεπαρμένη	87	2,52	1,27	3,16	1,32	-0,64
Εχθρική	91	1,44	0,92	1,36	0,77	0,08
Υπερήφανη	91	3,63	1,43	4,24	1,11	-0,62
Ταραγμένη	90	2,02	1,27	2,00	1,15	0,02
Γεμάτη Ζωντάνια	89	3,35	1,01	3,11	1,15	0,24
Ντροπιασμένη	91	1,26	0,76	1,18	0,61	0,08
Άνετη	90	3,29	1,17	3,13	1,05	0,16
Έντρομη	89	1,56	0,96	1,61	1,08	-0,04

Νωρθή	91	1,85	1,12	2,08	1,32	-0,23
Θυμωμένη με τον εαυτό σας	90	1,33	0,83	1,36	0,83	-0,03
Ενθουσιώδης	89	3,60	1,03	3,64	1,05	-0,04
Αποκαρδιωμένη	91	1,58	0,97	1,56	1,00	0,02
Σαστισμένη	90	2,26	3,27	1,97	1,14	0,29
Συντετριμμένη	87	1,23	0,60	1,35	0,84	-0,12
Αξιοκατάκριτη	88	1,28	0,69	1,21	0,70	0,08
Αποφασισμένη	89	3,73	1,12	3,92	1,00	-0,19
Τρομαγμένη	91	2,11	1,14	1,90	1,04	0,21
Κατάπληκτη	89	2,35	1,17	2,80	1,30	-0,45
Με ενδιαφέρον	91	3,53	1,25	4,02	1,01	-0,49
Απέχθεια	90	1,22	0,63	1,18	0,67	0,04
Με αυτοπεποίθηση	91	3,71	1,08	3,68	1,16	0,04
Ενεργητική	91	3,34	1,12	3,20	1,07	0,14
Συγκεντρωμένη	91	3,13	0,98	2,96	1,14	0,18
Δυσανεστημένη με τον εαυτό σας	91	1,42	1,04	1,36	0,85	0,06

κούς ασθενείς μεταξύ 0,60 και 0,90 (Beck et al., 1988). Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα μελέτη έχει μεταφραστεί στα ελληνικά και σταθμιστεί από τους Ντώνια και Δεμερτζή (1983) και προσαρμοστεί από την Αναγνωστοπούλου (2002). Στο ελληνικό BDI η αξιοπιστία εσωτερικής συνέπειας είναι ικανοποιητική και ο δείκτης Cronbach's είναι $\alpha = 0,84$. Στην παρούσα μελέτη και στον υπολογισμό της κατάθλιψης δεν συνυπολογίστηκε η απάντηση στο ερώτημα απώλεια βάρους (ερώτημα 19), διότι το βάρος των γυναικών κατά τη διάρκεια της κύησης αυξάνεται και αμέσως μετά τον τοκετό μειώνεται από φυσικά αίτια (Σταλίνας et al., 2002).

3. Για τη μελέτη της αυτοεκτίμησης χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο Rosenberg Self-Esteem Scale (SES). Το SES περιλαμβάνει 10 δηλώσεις - ερωτήματα και ζητάει από αυτόν που το συμπληρώνει να υποδείξει με τη χρήση μιας 4βάθμιας κλίμακας τη συμφωνία του με την πρόταση ή όχι. Αν και σχεδιάστηκε με βάση την κλίμακα Guttman, το SES σήμερα είναι γνωστό με χρήση της κλίμακας Likert. Στο συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο που δόθηκε χρησιμοποιήθηκε μια 2βάθμια κλίμακα (NAI/OXI). Για τον υπολογισμό των απαντήσεων αντιστοιχίστηκε μια τιμή για κάθε μια δήλωση - ερώτηση ως εξής: για τις ερωτήσεις 1, 3, 4, 7, 10 δόθηκε NAI=1 και OXI=0, ενώ για τις ερωτήσεις 2, 5, 6, 8, 9 δόθηκε NAI=0 και OXI=1. Η κλίμακα έχει ικανοποιητική αξιοπιστία με δείκτη Cronbach's $\alpha = 0,77$ έως 0,88 για διάφορα δείγματα (Rosenberg, 1986; Blascovich and Tomaka, 1993).

4. Για την αξιολόγηση του βαθμού θετικής και αρνητικής διάθεσης χρησιμοποιήθηκε η Κλίμακα Βίωσης Θετικών Συναισθημάτων PANAS -X (Watson and Clark, 1984). Το τεστ αυτό στην ελληνική του έκδοση περιλαμβάνει 60 επίθετα που αναφέρονται σε συναισθήματα (θετικά ή αρνητικά) και ζητάει από αυτόν που το συμπληρώνει να υποδείξει με τη χρήση μιας 5βάθμιας κλίμακας LIKERT τον βαθμό στον οποίο βίωσε τα συναισθήματα αυτά κατά τις 2 προηγούμενες εβδομάδες στην προσωπική του ζωή (1 καθόλου, 5 στον μέγιστο βαθμό), στη 2η δειγματοληψία καταγράφηκαν τα συναισθήματα που βιώθηκαν μετά τον τοκετό. Ανάλογα με τις απαντήσεις υπολογίζεται ένα σκορ για την κλίμακα θετικών συναισθημάτων / διάθεσης και ένα σκορ για την κλίμακα αρνητικών συναισθημάτων / διάθεσης. Η αξιοπιστία της κλίμακας ήταν ικανοποιητική. Συγκεκριμένα, ο δείκτης Cronbach για την υποκλίμακα θετικής διάθεσης ήταν $\alpha = 0,77$ και για την υποκλίμακα αρνητικής διάθεσης ήταν $\alpha = 0,83$.

Διαδικασία

Στη μελέτη θα συμμετέχουν 91 έγκυες γυναίκες που διένυαν το 3ο τρίμηνο της κύησης. Οι γυναίκες αναζητήθηκαν με γραπτή ανακοίνωση στα εξωτερικά Μαιευτικά Ιατρεία Δημόσια και Ιδιωτικά σε μεγάλη ελληνική πόλη. Τα ερωτηματολόγια χορηγήθηκαν και μετά τον τοκετό στις ίδιες γυναίκες μεταξύ 4-5 μέρας της λοχείας, κατά την παραμονή τους στο μαιευτήριο. Απαραίτητη προϋπόθεση

Πίνακας 12. Ανάλυση διακύμανσης του μέσου όρου αυτοεκτίμησης, συναισθηματικής διάθεσης και κατάθλιψης με κριτήριο το μορφωτικό επίπεδο.

		Άθροισμα Τετραγώνων	df	Μέσα Τετράγωνα	F	Sig.
Αυτοεκτίμηση	Μεταξύ ομάδων	6,996	3	2,332	2,054	,113
Προγεννητικά	Εντός Ομάδων	95,367	84	1,135		
	Σύνολο	102,364	87			
Αυτοεκτίμηση	Μεταξύ ομάδων	1,925	3	,642	,647	,587
μεταγεννητικά	Εντός Ομάδων	83,348	84	,992		
	Σύνολο	85,273	87			
Θετική Διάθεση	Μεταξύ ομάδων	1178,312	3	392,771	1,444	,237
προγεννητικά	Εντός Ομάδων	19580,675	72	271,954		
	Σύνολο	20758,987	75			
Αρνητική διάθεση	Μεταξύ ομάδων	522,949	3	174,316	,410	,746
προγεννητικά	Εντός Ομάδων	31888,924	75	425,186		
	Σύνολο	32411,873	78			
Θετική διάθεση	Μεταξύ ομάδων	2099,719	3	699,906	2,063	,113
μεταγεννητικά	Εντός Ομάδων	24428,071	72	339,279		
	Σύνολο	26527,789	75			
Αρνητική διάθεση	Μεταξύ ομάδων	982,813	3	327,604	,712	,548
μεταγεννητικά	Εντός Ομάδων	31767,817	69	460,403		
	Σύνολο	32750,630	72			
BDI.	Μεταξύ ομάδων	3,237	3	1,079	1,610	,193
Προγεννητικά	Εντός Ομάδων	58,302	87	,670		
	Σύνολο	61,538	90			
BDI.	Μεταξύ ομάδων	2,427	3	,809	,977	,407
Μεταγεννητικά	Εντός Ομάδων	70,382	85	,828		
	Σύνολο	72,809	88			

ήταν η πολύ καλή γνώση της ελληνικής γλώσσας, προκειμένου οι γυναίκες να κατανοούν το περιεχόμενο των ερωτήσεων των ερωτηματολογίων.

Αποτελέσματα

Για τη στατιστική ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα SPSS V.14. Αρχικά υπολογίστηκαν οι μέσοι όροι του δείγματος ως προς την θετική - αρνητική διάθεση, την αυτοεκτίμηση και την κατάθλιψη τόσο πριν όσο και μετά τον τοκετό. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 2. Με βάση τα αποτελέσματα του πίνακα φαίνεται ότι τόσο η διάθεση όσο και η κατάθλιψη και η αυτοεκτίμηση παρουσιάζουν μικρή αύξηση μετά τον τοκετό. Επίσης υπολογίστηκε η κατανομή των γυναικών του δείγματος ως προς τα επίπεδα προγεννητικής και επιλόχειας κατάθλιψης. Τα αποτελέσματα αυτά παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

Στη συνέχεια, υπολογίστηκε η σχέση της ηλικίας με την αυτοεκτίμηση προκειμένου να διαφανεί αν η αυτοεκτίμηση αυξάνει με την παροδο της ηλικίας. Με βάση τα αποτελέσματα του Πίνακα 6, φαίνεται ότι μεταξύ των 2 μεταβλητών δεν υπάρχει στατιστικώς σημαντική συνάφεια ($r=-0,110$, $p=0,306$), δηλαδή οι γυναίκες του δείγματος εμφάνισαν υψηλή, μέση ή χαμηλή αυτοεκτίμηση ανεξάρτητα από την ηλικία τους. Ωστόσο, με βάση την ίδια ανάλυση ο βαθμός αυτοεκτίμησης της περιόδου της κύησης φαίνεται να συσχετίζεται θετικά ($r=0,422$, $p<0,01$) με το βαθμό αυτοεκτίμησης της περιόδου μετά τον τοκετό. Εφόσον η ηλικία δεν επηρεάζει την αυτοεκτίμηση, θελήσαμε να ερευνήσουμε αν η μεταβλητή αυτή επηρεάζεται από τη θετική ή αρνητική διάθεση της εγκύου. Με βάση τα αποτελέσματα στον Πίνακα 5, δεν διαπιστώνεται συσχέτιση μεταξύ θετικής ή αρνητικής διάθεσης πριν τον τοκετό με την αυτοεκτίμηση τόσο πριν όσο και μετά τον τοκετό, διαπιστώ-

Πίνακας 13. Ανάλυση διακύμανσης του μέσου όρου αυτοεκτίμησης, συναισθηματικής διάθεσης και κατάθλιψης με κριτήριο το μορφωτικό επίπεδο.

		Άθροισμα Τετραγώνων	df	Μέσα Τετράγωνα	F	Sig.
Αυτοεκτίμηση προγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	10,105	5	2,021	1,890	,105
	Εντός Ομάδων	84,484	79	1,069		
	Σύνολο	94,588	84			
Αυτοεκτίμηση Μεταγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	12,665	5	2,533	2,878	,019
	Εντός Ομάδων	70,417	80	,880		
	Σύνολο	83,081	85			
Θετική διάθεση προγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	5747,165	5	1149,433	5,542	,000
	Εντός Ομάδων	13897,273	67	207,422		
	Σύνολο	19644,438	72			
Αρνητική διάθεση προγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	11051,090	5	2210,218	7,372	,000
	Εντός Ομάδων	21287,767	71	299,828		
	Σύνολο	32338,857	76			
Θετική διάθεση μεταγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	2806,357	5	561,271	1,646	,160
	Εντός Ομάδων	23184,738	68	340,952		
	Σύνολο	25991,095	73			
Αρνητική διάθεση μεταγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	6269,842	5	1253,968	3,098	,014
	Εντός Ομάδων	26309,116	65	404,756		
	Σύνολο	32578,958	70			
BDI. Προγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	11,311	5	2,262	3,901	,003
	Εντός Ομάδων	47,553	82	,580		
	Σύνολο	58,864	87			
BDI. Μεταγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	12,124	5	2,425	3,268	,010
	Εντός Ομάδων	60,106	81	,742		
	Σύνολο	72,230	86			

νεται όμως παραδόξως ότι η αρνητική διάθεση μετά τον τοκετό σχετίζεται θετικά ($r=0,302$, $p=0,01$) με την αυτοεκτίμηση. Δηλαδή μολονότι η λεχαιίδα βιώνει αρνητική διάθεση (ίσως μετά από την ταλαιπωρία που έχει υποστεί) ταυτόχρονα εμφανίζει μια αυξημένη αίσθηση αυτοεκτίμησης. Μια πιθανή ερμηνεία για αυτό το εύρημα μπορεί να είναι ότι η λεχαιίδα βιώνει μεν αρνητική διάθεση λόγω της ταλαιπωρίας και της νοσηλείας της αλλά ταυτόχρονα η αυτοεκτίμηση της διατηρείται υψηλή γιατί κατάφερε να φέρει σε αίσιο πέρας την κύηση και τον τοκετό.

Όσον αφορά την κατάθλιψη, υλοποιήθηκαν αναλύσεις συνάφειας προκειμένου να διαπιστωθεί αν τα επίπεδά της επηρεάζονται από τη διάθεση της εγκύου τόσο πριν όσο και μετά τη γέννα. Τα αποτελέσματα αυτών των αναλύσεων παραθέτονται στον Πίνακα 6.

Σχετικά με τη επίδραση συγκεκριμένων συναισθημάτων στην κατάθλιψη τόσο προγεννητικά όσο και

μεταγεννητικά, υλοποιήθηκαν αναλύσεις συνάφειας με συγκεκριμένα θετικά και αρνητικά συναισθήματα από το PANAS - X. Τα αποτελέσματα αυτών των αναλύσεων παραθέτονται στους παρακάτω Πίνακες.

Με βάση τα αποτελέσματα των παραπάνω Πινάκων φαίνεται να επιβεβαιώνεται ότι η θετική διάθεση συνδέεται αρνητικά με την κατάθλιψη και η αρνητική διάθεση θετικά. Ενδεχομένως να ισχύει το φαινόμενο της υπερχείλισης (spillover effect) κατά το οποίο η ύπαρξη μιας πρότερης συναισθηματικής κατάστασης διαχέεται και επηρεάζει - καθορίζει τη βίωση νέων καταστάσεων και το είδος των συναισθημάτων που βιώνονται μέσα σε αυτή. Από τα θετικά συναισθήματα που μελετήθηκαν φάνηκε ότι η χαλαρότητα ($r=-0,528$), η ευτυχία ($r=-0,525$), η αίσθηση δύναμης ($r=-0,509$), η αίσθηση του να είσαι δραστήρια ($r=-0,509$), η χαρά ($r=-0,651$), η ζωντάνια ($r=-0,673$), η αυτοπεποίθηση ($r=-0,659$) και η ενεργητικότητα ($r=-0,629$) επηρε-

Πίνακας 14. Ανάλυση διακύμανσης του μέσου όρου αυτοεκτίμησης, συναισθηματικής διάθεσης και κατάθλιψης με κριτήριο τον αριθμό του τοκετού.

		Άθροισμα Τετραγώνων	df	Μέσα Τετράγωνα	F	Sig.
Αυτοεκτίμηση προγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	2,961	3	,987	,834	,479
	Εντός Ομάδων	99,403	84	1,183		
	Σύνολο	102,364	87			
Αυτοεκτίμηση Μεταγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	,951	3	,317	,316	,814
	Εντός Ομάδων	84,322	84	1,004		
	Σύνολο	85,273	87			
Θετική διάθεση προγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	2063,720	2	1031,860	4,029	,022
	Εντός Ομάδων	18695,267	73	256,100		
	Σύνολο	20758,987	75			
Αρνητική διάθεση προγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	4656,842	3	1552,281	4,195	,008
	Εντός Ομάδων	27755,032	75	370,067		
	Σύνολο	32411,873	78			
Θετική διάθεση μεταγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	2159,647	3	719,882	2,127	,104
	Εντός Ομάδων	24368,143	72	338,446		
	Σύνολο	26527,789	75			
Αρνητική διάθεση μεταγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	4117,843	3	1372,614	3,308	,025
	Εντός Ομάδων	28632,787	69	414,968		
	Σύνολο	32750,630	72			
BDI. Προγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	4,817	3	1,606	2,463	,068
	Εντός Ομάδων	56,722	87	,652		
	Σύνολο	61,538	90			
BDI. Μεταγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	1,601	3	,534	,637	,593
	Εντός Ομάδων	71,208	85	,838		
	Σύνολο	72,809	88			

άζουν σε μεγαλύτερο βαθμό τα επίπεδα κατάθλιψης. Σημαντικό επίσης εύρημα είναι ότι τα θετικά συναισθήματα σχετίζονται με αρνητικά με τα επίπεδα επιλόχειας κατάθλιψης όχι όμως με το ίδιο σθένος και ισχύ με τα επίπεδα προγεννητικής κατάθλιψης. Τέλος, μερικά θετικά συναισθήματα δεν φάνηκε να επηρεάζουν τα επίπεδα κατάθλιψης όπως είναι η έλλειψη φόβου ή το να νιώθει κάποιος έκθαμβος. Η θετική διάθεση φαίνεται να επενεργεί στα επίπεδα κατάθλιψης όταν προκύπτει από συναισθήματα όπως είναι η χαρά, η ζωντάνια, η αυτοπεποίθηση και η ενεργητικότητα και όχι από όλα ανεξαιρέτως τα θετικά συναισθήματα.

Όσον αφορά τα αρνητικά συναισθήματα από την ανάλυση φάνηκε ότι σχετίζονται με την προγεννητική και επιλόχεια κατάθλιψη θετικά, δηλαδή η βίωση τους ωθεί - επιτείνει τα συμπτώματα κατάθλιψης. Από αυτά την πιο ισχυρή επίδραση έχουν η λύπη ($r=0,589$), η αηδία ($r=0,413$), η ευερεθιστότητα ($r=0,567$), η μελαγχολία ($r=0,648$), η ενοχή

($r=0,489$), η ντροπή ($r=0,400$), η μοναξιά ($r=0,633$), και η ταραχή ($r=0,418$). Στην περίπτωση των αρνητικών συναισθημάτων ισχύει το αντίστροφο από ό,τι στα θετικά συναισθήματα, δηλαδή το σθένος και η ισχύς της επίδρασής τους είναι μεγαλύτερη προγεννητικά παρά μετά τον τοκετό. Με βάση αυτήν την παρατήρηση θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η βίωση αρνητικών συναισθημάτων είναι η αφετηρία της κατάθλιψης (κάτι που προηγείται και έχει ενισχυτική δράση) ενώ η βίωση θετικών συναισθημάτων η θεραπεία (κάτι που έπεται και έχει κατασταλτική δράση). Επίσης και στην περίπτωση των αρνητικών συναισθημάτων υπάρχουν συναισθήματα αρνητικά που δεν σχετίζονται με την κατάθλιψη όπως είναι η συστολή, η οποία όμως θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι είναι περισσότερο στοιχείο προσωπικότητας παρά συναισθηματικό στοιχείο.

Όσον αφορά την επίδραση της αυτοεκτίμησης στη βίωση κατάθλιψης, πραγματοποιήθηκαν αναλύσεις

Πίνακας 15. Ανάλυση διακύμανσης του μέσου όρου αυτοεκτίμησης, συναισθηματικής διάθεσης και κατάθλιψης με κριτήριο το είδος της εγκυμοσύνης.

		Άθροισμα Τετραγώνων	df	Μέσα Τετράγωνα	F	Sig.
Αυτοεκτίμηση προγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	1,299	1	1,299	1,082	,301
	Εντός Ομάδων	100,794	84	1,200		
	Σύνολο	102,093	85			
Αυτοεκτίμηση Μεταγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	,041	1	,041	,041	,840
	Εντός Ομάδων	84,889	84	1,011		
	Σύνολο	84,930	85			
Θετική διάθεση προγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	2602,491	1	2602,491	10,607	,002
	Εντός Ομάδων	18156,496	74	245,358		
	Σύνολο	20758,987	75			
Αρνητική διάθεση προγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	2532,556	1	2532,556	6,526	,013
	Εντός Ομάδων	29879,318	77	388,043		
	Σύνολο	32411,873	78			
Θετική διάθεση μεταγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	1757,348	1	1757,348	5,250	,025
	Εντός Ομάδων	24770,442	74	334,736		
	Σύνολο	26527,789	75			
Αρνητική διάθεση μεταγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	1277,678	1	1277,678	2,882	,094
	Εντός Ομάδων	31472,952	71	443,281		
	Σύνολο	32750,630	72			
BDI. Προγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	9,544	1	9,544	16,211	,000
	Εντός Ομάδων	51,220	87	,589		
	Σύνολο	60,764	88			
BDI. Μεταγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	4,363	1	4,363	5,498	,021
	Εντός Ομάδων	67,453	85	,794		
	Σύνολο	71,816	86			

συνάφειας μεταξύ των επιπέδων αυτοεκτίμησης πριν τον τοκετό και μετά τον τοκετό με τις μετρήσεις κατάθλιψης στο δείγμα μας. Τα αποτελέσματα της συνάφειας παραθέτονται στον Πίνακα 9.

Με βάση τα αποτελέσματα του Πίνακα 9 φαίνεται να υπάρχει μηδενική συσχέτιση μεταξύ κατάθλιψης και αυτοεκτίμησης. Συγκεκριμένα, μεταξύ αυτοεκτίμησης πριν τον τοκετό και προγεννητικής κατάθλιψης φαίνεται να υπάρχει συνάφεια $r=0,249$, $p<0,05$ και μεταξύ αυτοεκτίμησης και επιλόχειας κατάθλιψης συνάφεια $r=0,120$. Παράλληλα, όσον αφορά την αυτοεκτίμηση μετά τον τοκετό αυτή φαίνεται να έχει συνάφεια $r=0,292$, $p<0,01$ με τα επίπεδα προγεννητικής κατάθλιψης και συνάφεια $r=0,145$ με τα επίπεδα επιλόχειας κατάθλιψης. Υπό το φως των παραπάνω αποτελεσμάτων φαίνεται ότι η αυτοεκτίμηση δεν σχετίζεται και δεν επηρεάζει τα επίπεδα κατάθλιψης στην περίοδο της λοχείας. Το αποτέλεσμα αυτό έρχεται σε αντιδιαστολή με τα πορίσματα παλαιότερων ερευνών σχετικά με την κατάθλιψη, τα οποία δείχνουν ότι τα επίπεδα αυτοεκτίμησης σχετίζονται αρνητικά με τα

επίπεδα κατάθλιψης. Μια πιθανή ερμηνεία για το συγκεκριμένο εύρημα ίσως να είναι ότι η κατάθλιψη κατά την περίοδο της λοχείας, ίσως, είναι περισσότερο θέμα βιολογικών και βιοχημικών αλλαγών στο σώμα της εγκύου και λιγότερο αποτέλεσμα ψυχολογικών αλλαγών που ενδεχομένως να επηρεάζονται από την κακή αυτοεικόνα, τη μειωμένη αποτελεσματικότητα και τη χαμηλή αυτοεκτίμηση εν γένει. Ωστόσο, τα ευρήματα αυτά θα πρέπει να επαναληφθούν από μελλοντικές έρευνες σε μεγαλύτερο και αντιπροσωπευτικότερο δείγμα προκειμένου να υποστηριχθούν με μεγαλύτερη στατιστική ισχύ και βεβαιότητα.

Στη συνέχεια υλοποιήθηκαν αναλύσεις σχετικά με τη συσχέτιση των επιπέδων κατάθλιψης προγεννητικά και μεταγεννητικά. Τα αποτελέσματα παραθέτονται στον Πίνακα 10.

Τα αποτελέσματα έδειξαν μέτριας έντασης στατιστικώς σημαντική θετική συνάφεια, δηλαδή η ύπαρξη καταθλιπτικών συμπτωμάτων προγεννητικά ενδεχομένως να οδηγήσει σε συμπτώματα κατάθλιψης αλλά δεν είναι ο κύριος παράγοντας. Υπάρ-

Πίνακας 16. Ανάλυση δακτύμανσης του μέσου όρου αυτοεκτίμησης, συναισθηματικής διάθεσης και κατάθλιψης με κριτήριο το βαθμό υποστήριξης από τον σύζυγο.

		Άθροισμα Τετραγώνων	df	Μέσα Τετράγωνα	F	Sig.
Αυτοεκτίμηση προγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	,199	4	,050	,042	,997
	Εντός Ομάδων	96,139	81	1,187		
	Σύνολο	96,337	85			
Αυτοεκτίμηση Μεταγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	5,686	4	1,421	1,569	,191
	Εντός Ομάδων	73,395	81	,906		
	Σύνολο	79,081	85			
Θετική διάθεση προγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	5996,451	4	1499,113	7,816	,000
	Εντός Ομάδων	13234,143	69	191,799		
	Σύνολο	19230,595	73			
Αρνητική διάθεση προγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	5804,042	4	1451,011	4,558	,002
	Εντός Ομάδων	22918,763	72	318,316		
	Σύνολο	28722,805	76			
Θετική διάθεση μεταγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	4805,933	4	1201,483	4,009	,006
	Εντός Ομάδων	20680,513	69	299,718		
	Σύνολο	25486,446	73			
Αρνητική διάθεση μεταγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	8113,437	4	2028,359	5,527	,001
	Εντός Ομάδων	24589,438	67	367,007		
	Σύνολο	32702,875	71			
BDI. Προγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	14,684	4	3,671	7,183	,000
	Εντός Ομάδων	42,934	84	,511		
	Σύνολο	57,618	88			
BDI. Μεταγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	9,934	4	2,483	3,335	,014
	Εντός Ομάδων	61,055	82	,745		
	Σύνολο	70,989	86			

χει μεγάλη πιθανότητα η γυναίκα να εμφανίσει επιλόχεια κατάθλιψη ακόμη και αν πριν τον τοκετό δεν έμφανιζε ανάλογη συμπτωματολογία.

Σε σχέση με τα θετικά και τα αρνητικά συναισθήματα που μελετήθηκαν, υλοποιήθηκαν αναλύσεις προκειμένου να διαφανεί αν και κατά πόσο υπήρξαν συναισθήματα που εμφάνισαν σημαντική αύξηση ή μείωση λόγω του τοκετού. Τα αποτελέσματα αυτής της ανάλυσης παραθέτονται στον Πίνακα 11.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα φάνηκαν να υπάρχουν μερικές σημαντικές διαφορές (μεγαλύτερες από +/- 0,4) σε συγκεκριμένα συναισθήματα. Φάνηκε δηλαδή ότι οι γυναίκες του δείγματός μας με αφορμή το γεγονός του τοκετού αισθάνθηκαν λιγότερο βραδυκίνητες σε σύγκριση με την περίοδο της εγκυμοσύνης, περισσότερο έκπληκτες (ίσως λόγω της βίωσης του θαύματος της μητρότητας, το οποίο σαν εμπειρία είναι τελείως μοναδική σε σύγκριση με το ό,τι είχαν φανταστεί πριν), περισσότερο κουρασμένες (ίσως λόγω της υπερπροσπάθειας για τον τοκετό), περισσότερο έκθαμβες, περισσότερο συνεπαρμένες (από την εμπειρία), περισσότερο υπερή-

φανες, κατάπληκτες και με υψηλότερο ενδιαφέρον για τη ζωή. Το σημαντικό στοιχείο που προκύπτει από την ανάλυση είναι ότι η πλειοψηφία των συναισθημάτων που διαφοροποιήθηκαν μετά τον τοκετό ήταν θετικά. Μόνο η κούραση ήταν αρνητικό συναίσθημα, αλλά είναι και φυσικό να αυξηθεί από τον τοκετό. Ωστόσο, το γεγονός του τοκετού δεν επιφέρει αύξηση στη βίωση όλων των θετικών συναισθημάτων. Υπάρχουν θετικά συναισθήματα που δεν αυξήθηκαν ή αυξήθηκαν ελάχιστα όπως είναι το συναίσθημα της καλής διάθεσης, της δύναμης, της ηρεμίας, της χαλαρότητας. Ενδεχομένως μελλοντικές έρευνες μέσω της χρήσης προσωπικών συνεντεύξεων μετά τον τοκετό θα μπορούσαν να παρέχουν περισσότερα στοιχεία σχετικά με το λόγο αύξησης αυτών των συναισθημάτων σύμφωνα με τις ίδιες τις εγκύους καθώς και σχετικά με το λόγο μη αύξησης κάποιων άλλων τα οποία ενδεχομένως να αναμέναμε όπως είναι η ευτυχία και η χαρά. Μέσω των συγκεκριμένων αναλύσεων φάνηκε ότι ο τοκετός σαν εμπειρία σχετίζεται με την αύξηση κυρίως της περηφάνιας, της έκπληξης και του ενδιαφέροντος.

Πίνακας 17. Ανάλυση δακτύμανσης του μέσου όρου αυτοεκτίμησης, συναισθηματικής διάθεσης και κατάθλιψης με κριτήριο τον βαθμό υποστήριξης από το περιβάλλον.

		Άθροισμα Τετραγώνων	df	Μέσα Τετράγωνα	F	Sig.
Αυτοεκτίμηση προγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	2,586	3	,862	,766	,516
	Εντός Ομάδων	91,108	81	1,125		
	Σύνολο	93,694	84			
Αυτοεκτίμηση Μεταγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	5,646	3	1,882	2,149	,100
	Εντός Ομάδων	70,942	81	,876		
	Σύνολο	76,588	84			
Θετική διάθεση προγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	3878,251	3	1292,750	5,879	,001
	Εντός Ομάδων	15173,831	69	219,911		
	Σύνολο	19052,082	72			
Αρνητική διάθεση προγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	4069,001	3	1356,334	3,977	,011
	Εντός Ομάδων	24557,683	72	341,079		
	Σύνολο	28626,684	75			
Θετική διάθεση μεταγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	1537,896	3	512,632	1,498	,223
	Εντός Ομάδων	23948,550	70	342,122		
	Σύνολο	25486,446	73			
Αρνητική διάθεση μεταγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	3632,398	3	1210,799	2,832	,045
	Εντός Ομάδων	29070,477	68	427,507		
	Σύνολο	32702,875	71			
BDI. Προγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	7,194	3	2,398	4,022	,010
	Εντός Ομάδων	50,079	84	,596		
	Σύνολο	57,273	87			
BDI. Μεταγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	10,364	3	3,455	4,709	,004
	Εντός Ομάδων	60,159	82	,734		
	Σύνολο	70,523	85			

Τέλος, στα πλαίσια της έρευνας θελήσαμε να ερευνησουμε το βαθμό στον οποίο μια σειρά από μειωτικές ή άλλες δημογραφικές μεταβλητές επηρεάζουν τη βίωση συναισθημάτων (συνολικά σαν διάθεση), τη βίωση κατάθλιψης και την αυτοεκτίμηση. Τα αποτελέσματα παραθέτονται στους παρακάτω Πίνακες.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των Πινάκων, φαίνεται ότι οι 3 κύριες μεταβλητές της έρευνας δεν επηρεάζονται από το μορφωτικό επίπεδο. Σε σχέση με το επάγγελμα της εγκύου φαίνεται να υπάρχουν επιδράσεις και συγκεκριμένα αυτές που εργάζονται βιώνουν περισσότερα θετικά και λιγότερα αρνητικά συναισθήματα σε σύγκριση με αυτές που ασχολούνται με τα οικιακά, οι οποίες με τη σειρά τους έχουν αντίστοιχη διαφορά με τις άνεργες. Επίσης, το επάγγελμα επηρεάζει τα επίπεδα κατάθλιψης τόσο προγεννητικά όσο και μεταγεννητικά, ενώ δεν φαίνεται να επηρεάζει καθόλου τα επίπεδα αυτοεκτίμησης.

Ο αριθμός του τοκετού, δηλαδή αν η γυναίκα έχει γεννήσει στο παρελθόν ξανά ή είναι η πρώτη της φο-

ρά, δεν επηρεάζει ούτε την συναισθηματική διάθεση, ούτε την κατάθλιψη ούτε την αυτοεκτίμηση. Η μεταβλητή αυτή επηρεάζει ωστόσο σύμφωνα με άλλη έρευνα μας (Μωραΐτου et al., 2010) την ψυχολογική ανθεκτικότητα.

Σε σχέση με το αν η εγκυμοσύνη ήταν προγραμματισμένη ή όχι, η ανάλυση έδειξε ότι οι γυναίκες που είχαν προγραμματισμένη εγκυμοσύνη βίωναν υψηλότερη θετική συναισθηματική διάθεση σε σύγκριση με αυτές που έμειναν έγκυες απρογραμματίστα. Οι τελευταίες μάλιστα βίωναν σημαντικά υψηλότερα επίπεδα κατάθλιψης τόσο προγεννητικά όσο και μεταγεννητικά.

Τέλος, όσον αφορά τη συμπαράσταση από τον σύζυγο και το περιβάλλον, φαίνεται ότι ασκεί επίδραση τόσο στη διαμόρφωση θετικής διάθεσης όσο και στην ελάττωση συμπτωμάτων κατάθλιψης προγεννητικά και μεταγεννητικά, ενώ δεν φαίνεται να επηρεάζει καθόλου τα επίπεδα αυτοεκτίμησης.

Πίνακας 18. Ανάλυση δακτύμανσης του μέσου όρου αυτοεκτίμησης, συναισθηματικής διάθεσης και κατάθλιψης με κριτήριο το είδος του τοκετού (φυσιολογικός - καισαρική).

		Άθροισμα Τετραγώνων	df	Μέσα Τετράγωνα	F	Sig.
Αυτοεκτίμηση προγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	,177	1	,177	,149	,701
	Εντός Ομάδων	102,187	86	1,188		
	Σύνολο	102,364	87			
Αυτοεκτίμηση Μεταγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	,049	1	,049	,049	,825
	Εντός Ομάδων	85,224	86	,991		
	Σύνολο	85,273	87			
Θετική διάθεση προγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	69,146	1	69,146	,247	,620
	Εντός Ομάδων	20689,841	74	279,592		
	Σύνολο	20758,987	75			
Αρνητική διάθεση προγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	86,690	1	86,690	,206	,651
	Εντός Ομάδων	32325,183	77	419,808		
	Σύνολο	32411,873	78			
Θετική διάθεση μεταγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	466,514	1	466,514	1,325	,253
	Εντός Ομάδων	26061,276	74	352,179		
	Σύνολο	26527,789	75			
Αρνητική διάθεση μεταγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	443,277	1	443,277	,974	,327
	Εντός Ομάδων	32307,354	71	455,033		
	Σύνολο	32750,630	72			
BDI. Προγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	,008	1	,008	,011	,916
	Εντός Ομάδων	61,531	89	,691		
	Σύνολο	61,538	90			
BDI. Μεταγεννητικά	Μεταξύ ομάδων	2,749	1	2,749	3,414	,068
	Εντός Ομάδων	70,060	87	,805		
	Σύνολο	72,809	88			

Συμπεράσματα

Η μελέτη έδειξε ότι τα θετικά συναισθήματα «προφυλάσσουν» την έγκυο, αλλά περισσότερο τη λεχωίδα από την κατάθλιψη. Ενώ τα αρνητικά συναισθήματα σχετίζονται με περισσότερα καταθλιπτικά συμπτώματα κατά την κύηση και λιγότερο κατά τη λοχεία. Ίσως κατά την περίοδο της κύησης η γυναίκα είναι πιο ευάλωτη στα αρνητικά συναισθήματα. Ίσως το γεγονός ζωής που λέγεται τοκετός να είναι ισχυρά θετικό γεγονός και να επικουρεί στη δράση των θετικών συναισθημάτων που με τη σειρά τους μειώνουν τα καταθλιπτικά συμπτώματα.

Η μελέτη αυτή έδειξε ότι οι μαιές/ μαιευτές με τις εφαρμογές της μαιευτικής φροντίδας (όπως μαθήματα ψυχοσωματικής ετοιμασίας, συμβουλευτική) πρέπει να βοηθούν τις γυναίκες να βιώνουν όσο περισσότερα συναισθήματα χαλαρότητας, ευτυχίας, αίσθησης δύναμης, αίσθησης του να είναι δραστήρια, χαράς, ζωντάνιας, αυτοπεποίθησης και ενεργητικότητας μπορούν. Ενώ αντίθετα να αποφεύγουν συναισθήματα λύπης, αηδίας, ευερεθιστό-

τητας, μελαγχολίας, ενοχής, ντροπής, μοναξιάς και ταραχής.

Η παρούσα έρευνα μελέτησε το 3ο τρίμηνο της κύησης και την 1η εβδομάδα της λοχείας, θα ήταν ενδιαφέρουσα μια μελέτη που θα συμπεριελάμβανε δειγματοληψίες από τα τρία τρίμηνα της κύησης και μετρήσεις κατά το 2ο και τον 6ο μήνα της λοχείας. Επίσης, ενδιαφέρουσα θα ήταν μια ανάλογη μελέτη μόνο σε πρωτοτόκες, που εκδηλώνουν και υψηλότερα ποσοστά κατάθλιψης. Και βέβαια πολύ ενδιαφέρουσα θα ήταν μια ανάλογη μελέτη στους άνδρες και ιδιαίτερα σε αυτούς που γίνονται για πρώτη φορά πατέρες.

Ανάλογη μελέτη δεν έχει πραγματοποιηθεί στην Ελλάδα· τα αποτελέσματα του ερευνητικού προγράμματος θα μπορούν να βοηθήσουν τους επαγγελματίες υγείας στην κατανόηση του προβλήματος της κατάθλιψης στις Ελληνίδες κατά τη μετάβασή τους στη μητρότητα και στην αναγνώριση της σχέσης μεταξύ της κατάθλιψης, των θετικών συναισθημάτων και της αυτοεκτίμησης προκειμένου κατά τα

μαθήματα της ψυχοσωματικής ετοιμασίας να στηρίξουν τις γυναίκες στην ανάπτυξη αυτοεκτίμησης και θετικών συναισθημάτων.

Key words: postpartum depression, pregnancy, positive emotions, self - esteem

The relationship between self-esteem, positive emotions and depression during pregnancy and locheia.

Moraitou M.¹, Galanakis M.², Chatzitheodorou M.³, Markou A.⁴

¹Associate Professor, Department of Midwifery, Alexandreio TEI of Thessaloniki

² PhD, MSc, Organizational Psychologist, Scientific Associate, Department of Midwifery, Alexandreio TEI of Thessaloniki

³ Electrical Engineer, IT Teacher, Department of Midwifery, Alexandreio TEI of Thessaloniki

⁴ Midwifery Department Graduate, Alexandreio TEI of Thessaloniki, Greece

Correspondence: The study was funded by the Research Committee of Alexandreion TEI of Thessaloniki, Greece
E-mail: marmor@midw.teithe.gr
E-mail: galanakismichael@hotmail.com
E-mail: emmanouil_c@yahoo.com

Summary

Postpartum depression is a widely common psychological disorder which affects women after giving birth. Depression has been acknowledged as a key indicator of postpartum depression levels. Depression symptomatology prior to pregnancy has been linked to specific positive and negative emotions and self-esteem levels. The present study investigates the relationship of positive and negative emotions, self - esteem and depression with postpartum depression levels in a sample of 91 women. Results showed that prepartum depression increases the possibility for postpartum depression. Nevertheless self - esteem did not seem to affect postpartum depression levels while only specific positive and negative emotions play a certain role in the development of postpartum depression. According to the study 46.70% of the women experienced depression symptomatology during the 35th week of pregnancy and 50% experienced analogous symptoms in the first week after giving birth.

Βιβλιογραφία

- Areias, M.E.G., Kumar, R., Barros, H. and Figueiredo, E. (1996) Correlates of postnatal Depression in Mothers and Fathers. *Brit. J. Psychiatry*, 169, 36-41.
- Cox, J.L., Goldstein, L.H., Diener, M. and Mangelsdorf, S. (1996) Maternal Characteristics and Social Support Across the Transition to Motherhood: Associations with Maternal Behavior. *J. Fam. Psychology*, 19, 1, 60-71.
- Evans, J., Heron, J., Francomb, H. et al. (2001) Cohort study of depressed mood during pregnancy and after childbirth. *Brit. Med. J.* 323, 257-260.
- Dimitrovsky, L., Lev, S., and Itskowitz, R. (1998) Relationship of Maternal and General Self-Acceptance to Pre- and Postpartum Affective Experience. *J. Psychology*, 132, 507-516.
- Drago - Carabotta, D., Παναγόπουλος, Π., Laganara, R. et al. (1997) Οι παραστάσεις και οι αντιλήψεις της επιτόκου στον τοκετό - γέννηση. *Ελληνική Μαιευτική και Γυναικολογία*, 9, 155-162.
- Δραγώνα, Θ. (1989) Κατάθλιψη μετά τον τοκετό: Οι ψυχοκοινωνικές της διαστάσεις. *Ψυχολογικά θέματα*, 2, 33-47.
- Dragonas, T., Pertogiannis, K., and Adam, H. (1997) Working women, their emotional well-being and pregnancy in Greece. *J. Reprod. Infant Psychology*, 15, 239-256.
- Evins, G.G., Theofrastous, J.P., and Galvin, S.L. (2000). Postpartum depression: A comparison of screening and routine clinical evaluation. *J. Obstet. Gynaecol.* 182, 1080-2000.
- Fredrickson, B. L. (1998) What good are positive emotions? *Rev. Gen. Psychology*, 2, 300-319.
- Fredrickson, B. L. (2000) Cultivating positive emotions to optimize health and well-being. *Prevention and Treatment* 3, Article 1. Available on the World Wide Web: <http://journals.apa.org/prevention/volume3/pre0030001a.html>.
- Gonidakis, F., Rabavilas, A. D., Varsou, E. et al. (2008) A 6-month study of postpartum depression and related factors in Athens Greece. *Compreh. Psychiatry* 49, 275-282.
- Gotlib, J.H. (1998) Postpartum Depression. In: Blechman, E.A., Brownell, K.D. (Eds.) *Behavioral Medicine and Women. A Comprehensive Handbook*. New York, London: The Guilford Press. (pp.489-498)
- Hall, C.S., Lindzey, G., Loehlin, J.C. et al. (1997) In: *Introduction to Theories of Personality*. New York: John Wiley and sons.
- Harris, N.D., Deaty, I.J., Harris, M.B. et al. (1997) Peripartur cognitive impairment: Secondary to depression? *Brit. J. Health Psychology*, 1, 127-136.
- Κρητικίου, Μ., Μωρογιάννης, Φ., και Λώλης, Δ. (1996) Βραχύχρονη Επιλόχεια Μελαγχολία. *Πρακτικά 7ου Πανελληνίου Συνεδρίου Μαιών - Μαιευτών, Χανιά*.
- Kurki, T., Hiilesmaa, V., Raitasalo, R. et al. (2000)

- Depression and Anxiety in Early Pregnancy and Risk for Preeclampsia. *J. Obstet. Gynecol.* 95, 487-490.
- Llewellyn, A.M., Stowe, Z.N., and Nemeroff, C.B. (1997) Depression During Pregnancy and Puerperium. *J. Clin. Psychiatry*, 58, 26-32.
- Μελισσά-Χαλικοπούλου, Χ. (1996) Η εξελικτική και η κλινική ψυχολογία στο χώρο της υγείας. Θεσσαλονίκη: ιδιωτική έκδοση.
- Μπεργιαννάκη, Ι.Δ. (2000) Ψυχολογικές και Ψυχιατρικές Διαταραχές συνδεδεμένες με τη Λοχεία. Χριστοδούλου Γ.Ν. (επ. έκδ.) Ψυχιατρική. Αθήνα: ΒΗΤΑ Ιατρικές εκδόσεις.
- Μωραΐτου, Μ. (2002) Έρευνα για την επιλόχεια κατάθλιψη στην Ελλάδα. *Ελευθώ*, 7, 34-36.
- Μωραΐτου, Μ. (2004) Το βίωμα της μητρότητας. Αθήνα: Βήτα Ιατρικές Εκδόσεις.
- Μωραΐτου, Μ., και Γαλανάκης, Μ. (2006) Συγκριτική αξιολόγηση της κλίμακας Επιλόχειας Κατάθλιψης του Εδιμβούργου (EPDS) με την κλίμακα Κατάθλιψης του Beck (BDI) σε δείγμα Ελληνίδων λεχωίδων. *Ελληνικό Περιοδικό Γυναικολογίας και Μαιευτικής*, 4, 4251-253.
- Μωραΐτου, Μ. και Λυκερίδου, (2007) Η αξιοποίηση του τοκετού για την ανάπτυξη θετικών συναισθημάτων. *Νοσηλευτική*, 46,453-459.
- Μωραΐτου, Μ., και Σταλίκας, Α. (2004α) Τα θετικά συναισθήματα κατά τη μετάβαση στη μητρότητα. *Το Βήμα του Ασκληπιού*, 2, 207-211.
- Μωραΐτου, Μ. και Σταλίκας, Α. (2004β) Η συχνότητα της κατάθλιψης κατά την κύηση και τη λοχεία. *Το Βήμα του Ασκληπιού*, 3, 67-70.
- Μωραΐτου, Μ., Χατζηθεοδώρου, Μ., Μάρκου, Α. και Γαλανάκης, Μ. (2009) Έρευνα για την επιλόχεια κατάθλιψη και τη σχέση της με την προγεννητική κατάθλιψη σε πρωτοτόκες Ελληνίδες *Ελευθώ*, 2, 55-65.
- Ο' Hara, M., Stuart, S., Gorman, L. and Wenzel, A. (2000) Efficacy of Interpersonal Psychotherapy for Postpartum Depression. *Arch.Gen.Psychiatry*, 57, 1039-1045.
- Παππά, Δ. και Σολδάτου, Μ. (1999) Ψυχολογία και Ψυχοπαθολογία της γυναίκας. Στο: Κ. Σολδάτος (έπ.έκδ.) Άγχος και Κατάθλιψη: Εκδηλώσεις και Αντιμετώπιση στη Γενική Ιατρική. Αθήνα: Ιατρική Εταιρεία Αθηνών.
- Pitt, B. (1968) "Atypical" depression following childbirth. *Brit. J. Psychiatry*, 114, 1325-1335.
- Pollock, P. H. and Percy, A. (1999) Maternal Antenatal Attachment Style and Potential Fetal Abuse. *Child Abuse and Neglect*, 23, 1345-1357.
- Σταμούλη, Σ.Σ. (2000) Επιλόχεια Κατάθλιψη. Στο: Χριστοδούλου, Γ., Κονταξάκης, Β., and Οικονόμου, Μ., (έπ.έκδ.) Προληπτική Ψυχιατρική. Αθήνα: Βήτα Ιατρικές Εκδόσεις.
- Thomson, J.F. (2001) Mom's Depression While Pregnant Can Affect Child's Health. *J. Am. Acad. Child Adol. Psychiatry*, 40, 1367-1374.
- Vivilaki, V.G., Dafermos, V., Kogevinas, M., Bitsios, P. and Lionis, C. (2009) The Edinburgh Postnatal Depression Scale: translation and validation for a Greek sample *BMC Public Health* 2009, 9:329doi:10.1186/1471-2458-9-329.
- Well, J., Hobfoll, S.E. and Lavin, J. (1997) Resource loss, Resource gain, and communal coping during pregnancy among women with multiple roles. *Psychology Women Quarterly*, 21, 645-662.

ΚΑΤΑΤΕΘΗΚΕ 30/9/2009 ΕΓΙΝΕ ΑΠΟΔΕΚΤΗ 12/11/2009